

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כג, תשל"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

צָכַת - צָפַת

בפיהם של דוברי יידיש בארץ יש שאנו שומעים את שם העיר צפת במבטא 'צָכַת' ([zvos]), ויוצאי העיר מכונים 'צָכַת'־ער' ([zvoser]). מבטא זה אינו חידושם של הדורות האחרונים, אלא יש בידנו עדות ספרותית, שכבר במאה הט"ז היה מבטא זה מצוי. בהקדמה לפירוש 'מנחה חדשה' על פרקי אבות (קראקא של"ו) מבטיח המחבר, ר' מיכל מארפטשיק, להוסיף בסוף הספר תירוצים על שאלות שנשאל, ובהן שאלה 'למה ק'ק צפת מיושבת ומעוטרת בכתר תורה ושם טוב יותר משאר ערי ארץ ישראל טוב-ב?'. ואמנם הוא כותב בליקוטים שבסוף חיבורו, בדף פב ע"א:

בענין היישוב עיר צפת טוב-ב - לפי שהיא העיר הראשונה שהחרימו אחרי מות יהושע וקראו אותה חֲרָמָה, ולא החיו כל נשמה ופיגוה מכל טומאה עד היסוד לעולמי עולמים עד כי יבא שילה במצות השם יתברך ויתעלה, ולא מצינו שעשו כזה לשום עיר אחרי מות יהושע כל ימי השופטים, כדמצינו בריש ס' שופטים¹ - לכך שילם הקב"ה שכרה, שהיא

1. [שופטים א, יז. ברור מן הכתובים, שמדובר בעיר שביהודה,

ולא בצפת המאוחרת שבגליל.]

מיושבת ביותר קודם שאר ערי אי תוב-ב, וצפ-ת
רמו על בניין ציון במהרה בימינו, ר-ת ציון פאר
תפארת, ובה בר-ת האשכנזים בבית הוא
ר-ת צב-ת - ציון במשפט תפדה. ומי שיש בידו
טעם אחר - אקבלנו.

על כל פנים נמצינו למדים, שהאשכנזים ביטאו את שם
העיר בימי גדולתה - צב-ת.